

## Sota l'aparença de la intranscendència

No deu ser adequat, però, tractar-lo com a mostra tancada d'un sol gènere, sinó com a combinació d'expressions. Com a llibre de memòries, per exemple, *Arran del precipici* resultaria massa desordenat, i en ocasions desconcertantment el·líptic. A més, caldria incloure-hi una part que pertanyeria a allò que denominem llibre de viatges, gairebé novel·lística, atesa la precisió amb què els *personatges* dialoguen. Es tracta d'unes vacances a Grècia, el capítol «Estiu grec», nom que dona títol a un altre llibre seu. En qualsevol cas, el predomini de la reflexió es deixa notar a bastament i és, potser, el detonant de l'obra: una voluntat de recontar idees passades, «una catarsi, un renaixement», com el mateix *narrador* confessa (pàg. 82) i per contra no ho feia a *El Cingle Verd*.

En realitat, Piera no és originari d'enlloc: *forma part* de la terra, com un esbarzer, com la neu o com un llagostí. I sembla que la poesia, en totes les seues cares, en castellà i en català, és el vehicle predilecte de l'autor per recórrer la realitat; no debades Piera fou, abans que prosista —i potser abans que cap altra cosa—, poeta. La major part de la seua obra, iniciada als primers setanta, està lligada d'una manera d'una altra a la lírica, ja siga pels continguts o per les referències (*El jardí llunyà*, per exemple, és una recreació de poetes arabigovalencians), ja es tracte de llibres de memòries —encara que potser caldria dir de pensaments, en el seu cas— com *Ací s'acaba tot* o *Un bellíssim cadàver barroc*, de viatges (*Seducions de Marràqueix*) o fins i tot de biografies narrativitzades, com *Jo sóc aquest que em dic Ausiàs March*.

L'elaboració de la poesia-prosa de Piera té lloc amb paciència, amb una mirada penetrant sobre cada paraula, sense patrons, sense repeticions, i amb un lleuger gust de natura, de cafè, de llar, de Mediterrani. Poesia casolana.

Joan Manuel Matoses



Quim Monzó  
*El tema del tema*  
Quaderns Crema, Barcelona, 2003  
280 pàgs.

Quim Monzó ha explicat, en més d'una ocasió, que troba els temes de la majoria dels seus articles a la premsa. I és que el senyor Monzó és un devorador de periòdics i en deixa constància a l'últim recull d'articles que publica, *El tema del tema*, especialment «Els diaris de la tarda» —en què es plany de la desaparició dels rotatius vespertins— o a «El diari del dia d'abans» —que lloa el costum de llegir premsa encara que siga endarrerida. És tan gran la devoció que hi té, que no es limita a espigolar temes d'aquest diari o d'aquell altre, sinó que sovint converteix el paper i la tinta fresca en protagonistes indiscutibles dels seus escrits. Si aquesta dèria influeix o no en la naturalesa de la literatura periodística de Quim Monzó, és un «tema» que deixarem per als investigadors. De moment, ens quedem amb molts altres «temes» que fan de Monzó una veu aguda i dotada d'un sentit comú excepcional. Com als reculls d'articles anteriors —i ja en van vuit—, en aquest la irreverència i el rigor són el patró de les petites peces que Monzó concep per a la premsa diària, de manera que, a la dosi de sinceritat que hi aplica, s'afegeix l'ordre expositiu i l'eficàcia extrema de la seua prosa. El cas és que a Monzó —com a la resta de mortals lletraferits— hi ha coses que el molesten; la diferència rau en què ell se'n queixa i, si cal, es mostra hostil. I a més d'aplicar-hi el sentit comú, explota al màxim el recurs de la ironia.

De tota la matèria inspeccionada i disseccionada per Monzó en la seua trajectòria d'articulista, hi ha algunes constants que ara hi tornen a ser: ataca sense concessions la moda d'allò «políticament incorrecte»; adverteix com els polítics catalans han fet de Catalunya un «holograma de nació» i com s'entesten a negar-ho; ridiculitza els tics i la incompetència lingüística de periodistes, publicistes i polítics. De fet, l'article que cedeix el títol al volum, «El tema del tema», fa èmfasi en les falques postisses i ridícules que sovintegen últimament a la ràdio i a la televisió, en boca de periodistes, però també de polítics: la mania d'anteposar la paraula «tema» a cada substantiu que se'ls posa a l'abast o la de recórrer a estructu-

res del tipus «el que és», «el que seria» o, tot plegat, «el que seria el tema»... No en farem cap comentari. Ja poden imaginar amb quina causticitat envesteix «el tema». I és que, per a Monzó, el llenguatge no és cap bagatel·la. I la llengua, la catalana, menys. Monzó és dels pocs escriptors catalans que té al cap un model de llengua i que ha intentat que el català fos, també, una llengua moderna. Per això es diu que, en l'àmbit de l'escriptura, és un cas de desobediència civil seriosa i feta amb rigor contra la progressiva banalització de la llengua i de la cultura catalanes. Així ho transmeten els articles «Barcelona», que denuncia l'avanç implacable del bilingüisme passiu a la capital, o «Una lliçó d'autoestima», que es burla —amb pesar, és clar— de la manca de prestigi social de la catalanitat.

Ara bé: als escrits de Monzó, el dard més verinós sempre arriba sota l'aparença de la intranscendència. Hi ha els textos amb rigor que atenen anècdotes o costums quotidians, «temes petits» que Monzó posa davant d'un espill que mou lleugerament, i aconsegueix reflectir alguna cosa superior. És una feina àrdua, la de traure punta a les coses menudes. Encara més si de la valoració que fa, a partir de les nimietats, d'aspectes polítics, culturals o econòmics més globals naix, article rere article, un retacle extraordinari de la societat catalana d'avui. D'altra banda, la frescor i la lleugeresa que destil·len els seus articles no ens poden fer oblidar el compromís del contista-articulista amb l'ofici d'escriure, corregir i reescriure. I és que Monzó, les històries banals, les ofereix a través d'un llenguatge depurat, elegant i metàl·lic. Per cert, recomane «La perillositat dels cons» o «Tota una vida». Genials. Quan els acabes, et vénen ganes d'aixecar-te i fer l'ona.

Alicia Toledo

